

Beerse Overlaat *(Wikipedia)*

De Beerse Overlaat (of Beersche Overlaat) is een vroegere verlaging in de dijk van de linkeroever van de Maas tussen de dorpen Gassel en Linden, in de voormalige gemeente Beers, nu gemeente Cuijk. Het is ook de naam van het terrein waar het water van de Overlaat in uitstroomde. De Beerse Overlaat is in 1942 gesloten.

Terminologie:

- De naam Beerse Overlaat werd oorspronkelijk gebruikt voor twee natuurlijke lage oeverdelen van de Maas tussen Gassel en Linden in de voormalige gemeente Beers, die bij de dijk aanleg in de 16e eeuw ingericht zijn als lage dijkvakken.
- Afgeleid hiervan werd de naam Beerse Overlaat al sinds eeuwen ook gegeven aan de overlaatbedding, droge noodbedding die enkele kilometers breed en ruim 40 kilometer lang liep van Beers tot ten noorden van 's Hertogenbosch. Die overstroombeding was een rivierpoldergebied, dat 's winters tijdens hoog water onderliep en dan een tijdelijke rivier vormde, die men gewoonlijk Beersche of Beerse Maas noemde.
- De Beerse Overlaat symboliseerde voor de bewoners de plaag van de frequente overstromingen waar hij aanleiding toe gaf.
- Bij de aanleg van de spoorlijn Nijmegen-Venlo is de kleinere overlaat gedicht en erfde de andere overlaat de naam Beerse Overlaat.
- Deze Beerse Overlaat is in 1942 gesloten. Sinds kort gebruikt men de uitdrukking traverse van de Beerse Overlaat of traverse van de Beerse Maas om de oude overstroombeding aan te geven.

In een ver verleden

De Maas stroomde in Nederland eerst door een vallei tussen de heuvels van de provincie Limburg. Ter hoogte van Cuijk stootte de rivier in het noorden op de stuwwallen bij Mook en boog hier westwaarts om door het vlakke lage gebied (minder dan 10 m boven NAP) van de Maaskant en het Maasland te stromen naar de zee, die nog op 100 km afstand lag.

Linden, waterlandschap

De Maas gedroeg zich in dit lage land als een vlechtrivier. Sinds de laatste ijstijd heeft zij een netwerk van meanders en beddingen gevlochten, waarvan de sporen nog steeds zichtbaar zijn. Tegengehouden door de heuvels bij Mook, overstroombde de rivier bij hoog water over de linkeroever ongeveer overal dalwaarts na Cuijk.

In het begin van onze jaartelling, ongeveer in de Romeinse tijd, begon de mens de oeverbossen te ontginnen. Dit versterkte echter de kracht van de overstromingen. De Maas veranderde in de dan volgende eeuwen meermalen van hoofdbedding en vormde daarbij nieuwe meanders. Meerdere dorpen, die op donken gesticht waren, moesten zich met kunstmatig opgehoogde terpen beschermen.

Kanaliseraties

Om zich beter tegen het watergeweld te beschermen begon men langere stukken dijk aan te leggen. De eerste pogingen tot kanalisering van de Maas dateren van de tiende eeuw. Men bouwt bandijken progressief van west naar oost, te beginnen in Zeeland. Men verkort de bedding en snijdt de eerste meanders af, wat er onder andere toe leidt dat Balgoy, Neerloon, Keent van oever veranderen. Rond 1300 was de Maas ongeveer tot Grave bedijkt.

Overlaten

Ondanks de bedijking, moest in geval van zeer hoog waterpeil het water doorgelaten worden om dijkdoorbraken en wateroverlast op andere plaatsen te voorkomen. Om de overstromingen te reguleren, liet men op de linkeroever meerdere dijkloze stukken of verlaagde dijkvakken bestaan, die dienden als overlaten bij hoog water. Men trof ze aan o.a. bij Bokhoven, Lith, Grave, Beers. Het overstromende water volgde een oude Maasbedding parallel aan de huidige Maas. Deze meestal groene zone, die 's winters vaak veranderde in een meer dan kilometer-brede rivier, begon bij Beers. Het eerste stuk bij Beers droeg de geografische naam Beerse Overlaat. Vervolgens volgde het water de vallei van de Raam en het bekken van de Hertogswetering. De Hertogswetering was in het begin van de dertiende eeuw gegraven op bevel van de hertog van Brabant, en kwam ter hoogte van Gewande uit in de Maas. Deze tijdelijke rivier werd Beersche Maas (en soms ook wel groene rivier) genoemd.

Dwarsdijken

In de loop der eeuwen heeft men in de Beerse Maas dwarsdijken aangelegd, zoals de Erfdijk in Herpen en de Groenendijk in Haren.

Deze dijken verdeelden de bedding van de Beerse Maas in kavels. Zij maakten het mogelijk bij matige overstromingen sommige kavels droog te houden, maar gaven geen verdediging tegen extreem hoge waterstanden. Voor de afwatering werden meerdere secundaire weteringen gegraven en sluisen gebouwd.

Gassel-Beers, herdenkingsmonument sluiting Beerse Overlaat

Tefelen, monument aan de Maas

De Beerse Overlaat

In het begin van de twintigste eeuw heeft men de ene na de andere overlaat gesloten, behalve die van Beers, waar men in 1922 een verlaagd dijkvak aanlegde. Bij Beers waren eerst twee verlaagde oeverdelen, maar een gedeelte is gedicht bij de aanleg van de spoorlijn Nijmegen-Venlo. Dit verlaagde dijkvak, Beerse Overlaat, de laatste en beruchtste overlaat, bracht nog twintig jaar periodieke ellende voor de achterliggende streek. De Traverse loopt door de huidige gemeentes Cuijk, Grave, Oss, Maasdonk en 's-Hertogenbosch.

De overstromingen kwamen tot vlak bij de dorpskernen van wel dertig plaatsen in de Maaskant en het Maasland en bij extreme waterstand overstroonden ook de dorpen.

Om het water snel te laten afvloeien mochten er geen hinderenissen, zoals bomen en gebouwen, in de bedding aanwezig zijn. Het landschap was dus uitgesproken onbewoond en boomloos en bestond voornamelijk uit weiland. Enige uitneembare bouwsels konden wel worden opgetrokken. Deze zorgden voor beschutting en lafenis van de aldaar werkende boeren: Ze werden bemand door een waard en men kon er eten of een borrel nuttigen. De planken bouwsels werden hutten genoemd: De Oijense Hut en de Macharensse Hut zijn ook tegenwoordig nog bestaande toponiemen.

De Beerse Overlaat is definitief gesloten in 1942. Sindsdien gebruikt men de uitdrukking Traverse van de Beerse Overlaat of Traverse van de Beersche Maas om de oude overstroombare zone aan te geven. Toch is de dreiging van overstromingen niet geheel verdwenen.

Momenteel bestudeert men de mogelijkheid om de Beerse Overlaat opnieuw te installeren en om van de Traverse van de Beerse Overlaat een natuurreservaat te maken. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de stedelijke ontwikkelingen in dit gebied, vooral bij Grave, Oss, Rosmalen en 's-Hertogenbosch.

Zie verder:

BHIC. De Beerse Overlaat. Voor meer info klik [hier](#).

Ons Beers. Geschiedenis van de Beerse Overlaat. Voor meer info klik [hier](#).

Andere tijden. Kronkels van de Maas. Voor meer info klik [hier](#).

Wandelen in het gebied:

Geen wandelingen gevonden.